https://achterderug.nl

Napoleons Terugtocht uit Rusland.

(1812.)

Een schitterend leger, zooals de wereld nog niet had aanschouwd, was, honderd jaar geleden, den 16den Juli 1812 van Wilna uitgetrokken, om het Russische rijk te veroveren, en een armzalig overblijfsel, zooals de wereld evenmin had aanschouwd, keerde den 8sten December van hetzelfde jaar in die stad terug.

Drie dagen tevoren had Napoleon, door enkele getrouwen vergezeld, in een slede het ten ondergang gedoemde leger verlaten.

Vreeselijk was de koude; de vogels vielen verstijfd neer. De dampkring was onbewegelijk en stil; alle beweging, alle leven in de natuur scheen verstorven; de dood had op alles beslag gelegd. En door die sneeuwwoestijn, die onmetelijke, huiveringwekkende vallei des doods trokken de puinhoopen voort van het Groote Leger....

Het leek een sombere stoet van schimmen; en alleen het dof, knerpend geluid der voetstappen en het zwak gekerm der stervenden brak die ontzagwekkende, doodsche stilte af.

Het was nog maar enkele maanden geleden, dat dit leger van 600,000 soldaten in eindelooze kolommen door de Duitsche landen was getrokken; op den tocht naar het Oosten, naar Rusland, naar Moskou.

Het volk had deze oorlogshelden hoofdschuddend nagestaard. Zij hadden het brood in het slijk en den modder vertrapt, omdat zij overvloed hadden, terwijl het volk verhongerde; in glans en glorie, in trotschen, godtergenden overmoed waren de officieren in hun schitterende uniformen, op hun brieschende paarden voorbijgetrokken, terwijl het arme, uitgezogen volk het bitterst gebrek moest lijden. En terwijl de wereld aan de onoverwinnelijkheid van den Franschen Caesar geloofde, zeide dit eenvoudige volk, dat de toorn des Heeren dezen Pharao met al zijn heir als een bliksemstraal zou treffen.

De voorspelling ging schrikkelijker in vervulling, dan die eenvoudige menschen hadden gedacht.

De terugtocht van Moskou was één jammer, één onuitsprekelijke ellende. Alle discipline ging verloren; elk verband werd verbroken; dit geweldige leger loste zich op in troepen landloopers, die zich tegen de Kozakken en tegen de wolven, tegen de koude en tegen den honger hadden te verdedigen.

Zij streden en leden de nederlaag; zelfs hun overwinningen werden nederlagen; het gericht des Allerhoogsten had zich saamgeperst boven het rampspoedigste aller legers.

De soldaten waren verbijsterd door de ellende; de koude, die de wateren tot ijs had gestold, verstijfde het bloed in hun aderen. Zij waggelden als dronken menschen; er stroomden werkelijk tranen van bloed uit hun oogen, die ontstoken waren door gebrek aan rust en slaap, door den rook der kampvuren en door het aanhoudend gezicht op die eindelooze, verblindend blanke sneeuwvelden.

Hun haar, hun baard was verstijfd door de koude; zij strompelden voort op krukken; hun ooren waren bevroren.

De nachten waren het verschrikkelijkst. Aan den zoom der bosschen legden de ellendigen dan hun kampvuren aan; rondom die vuren bleven zij den geheelen nacht overeind staan, als mummies, als levende geraamten. Zij konden zich niet genoeg met die warmte verzadigen; zij stonden er zoo dicht bij, dat hun kleeren en de bevroren gedeelten van hun lichaam, door het vuur ontdooid, blaakten en verschroeiden.

Dan noodzaakte de vreeselijke pijn deze ongelukkigen, zich neer te vleien; en dat harde leger werd, indien geen kameraden hen opbeurden, maar al te dikwijls hun sterfbed, omdat zij zelf niet meer overeind konden komen.

Het licht der kampvuren trok andere zwervers aan. Den geheelen nacht naderden nieuwe menschelijke geraamten; die ongelukkigen zwierven van het eene kamp naar het andere, omdat zij door de eerstgekomenen werden verjaagd, totdat zij, door de koude en de wanhoop overmeesterd, neerstortten, en hun lijken den weg teekenden van den rampzaligen terugtocht.

Langs de heirbaan stonden op groote afstanden groote houtloodsen; zij vulden zich met soldaten, die er vuren aanlegden, om zich aan de vlam te koesteren; zij sloten zich op in die loodsen als runderen. Het was den levenden niet mogelijk, de dooden van de vuren te verwijderen; daartoe ontbrak hun de kracht. Zij vleiden zich daarom neder op die dooden; die doode lichamen werden hun eigen somber doodsbed. En terwijl zij daar leden en stierven, werden die verblijfplaatsen der ellende belegerd door anderen, die er niet konden binnendringen, en daar buiten bezweken.

Te Joupranoui, in datzelfde gehucht, waar het slechts een uur scheelde, of de Keizer was er in de handen van den Russischen partijganger Seslawir gevallen, staken de soldaten de huizen in brand, om zich te kunnen verwarmen. Uitzinnig en waanzinnig van koude en gebrek, waren er soldaten, die zich tandenklappend, als razenden in dien vuurgloed wierpen. En het is maar al te waar, dat uitgehongerde Franschen die verkoolde lichamen namen, om er hun honger mee te stillen!

Toen echter ging er een schok van vreugde door de ellendigen; ginds verhieven zich de poorten van Wilna. En die verschrompelde lippen fluisterden: „Wilna!"

Want Wilna beteekende brood, voedsel, warmte! En met de laatste opflikkering hunner ingezonken kracht verschenen daar eensklaps spookachtig veertigduizend uitgehongerde manschappen voor de poort, den omtrek met hun gekerm en geschrei vervullend.

Verbaasd, ontsteld, ontroerd zag de bevolking hen in dichte drommen de stad binnenstroomen; de menschen konden hun oogen niet gelooven, toen zij deze in lompen en vodden gehulde ellende zagen; het leek een bange, woeste, sombere droom!

Slechts één dag mochten de uitgeputte soldaten in Wilna vertoeven. Toen weerklonk de kreet: „De Kozakken!" en de ellendigen vluchtten weer verder, de poorten uit, den grimmigen vijand op de hielen, als het wild gedierte, dat voor den jager vlucht.

Zij bereikten de Duitsche landen, maar niet het einde van hun lijden, want het volk was opgestaan in zijn toorn. Stil, geruischloos, als een tocht der dooden bewoog zich de stoet voorwaarts; een kudde arme, weerlooze schapen; een tocht van wandelende lijken.

Des avonds, als een ijzige winternevel zich over de velden uitstrekte, naderden zij als scharen hongerige wolven de dorpen. Het volk beweerde, dat hun verkleumde leden niet te verwarmen, en hun honger niet te stillen was, en dat zij door God met een onstilbaren honger waren gestraft, omdat zij eens in goddeloozen overmoed het kostelijk brood hadden vertreden.

De kreet: „De Kozakken!" deed hen rillen; een vallend blad joeg hen op de vlucht. Van het hoofdleger, dat 467.000 soldaten had geteld, bereikte slechts de tiende man zijn vaderland; de wereldgeschiedenis kent geen bangeren terugtocht, geen smadelijker nederlaag, geen ontzaglijker Godsgericht.

En de kinderen op straat zongen:

„Ridder zonder zwaard!
Ruiter zonder paard!
Vluchteling elk uur
Zonder rust of duur!
Zoo heeft hen God geslagen
Met man en ros en wagen!"

L. P.

https://achterderug.nl

1812.